

030303-5

Bude třeba napsat nějaké nové „meditace o první filosofii“. Můžeme přijmout za platné, že první filosofie je ta, která se myšlenkově zabývá tím, co je první. Tak to vyslovil už Aristotelés, ale dopustil se té chyby, že „to první“ chápal jako „první příčinu“. Uvědomoval si ovšem (na rozdíl od mnoha jiných myslitelů, dřívějších i pozdějších), že toto pojetí je neúplné a tím ne zcela uspokojivé, a vymyslel to, čemu se později říkalo *causa finalis*. Ale to nebyl ani půlkrok, snad ani čtvrtkrok. Při vši jeho genialitě nemůžeme nevidět, že nevzal dost vážně čas, i když se jím zabýval víc než jiní. Pouze jediné ze tří teoretických filosofických věd, které pro něho představovaly „první filosofii“, přisoudil zájem o pohyb a proměnu. Byla to „fysika“, která se v jeho pojetí zabývala tím, co je mnohé a co se mění. Bylo proto absurdní, když byla později jakoby v navázání na něho „metafyzika“ (jejíž původně nefilosofický název pro celý konvolut Aristotelových textů, soustředěných spíše – i když nikoli výlučně – na „první filosofii“) chápána redukovane jako disciplína, zabývající se tím, co se nemění, přičemž ovšem Aristotelova „matematika“ z toho byla vyloučena – takže zbyla pouhá theologie jako ta teoretická filosofická disciplína, která se zabývá tím, co se nemění a co je ‚jedno‘, tedy „bohem“

(Písek, 030303-5.)